

Tulipán Éva

Erőszak és emlékezet az 1945 utáni magyar történelemben

A kurzus célja

Bevezetés az erőszak, a kulturális emlékezet és a kapcsolódó fogalmak, valamint az 1945 utáni korszak magyar és idegen nyelvű szakirodalmába. Ezek gyakorlati vizsgálata egy-egy közösen vagy egyénileg feldolgozott résztéma és szakirodalma segítségével.

Témák

1. Az erőszak típusai
2. Az erőszak kulturális emlékezete és forrásai
3. Az erőszak emlékezetének hordozói
4. A Vörös Hadsereg Magyarországon
5. A háború közvetlen következményei Magyarországon
6. Állami erőszak a Rákosi-rendszerben
7. Forradalom és megtorlás
8. Erőszak és ellenőrzés a Kádár-rendszerben

1

Ajánlott irodalom

Apor Péter (2016) Népi kultúra, kollektív erőszak és antiszemitizmus. Népítélet Szegváron, 1946. 2000, 2016. 2. 46-61. [\[link\]](#)

Assmann, Aleida (2011) *Cultural Memory and Western Civilization: Functions, Media, Archives*. Cambridge, CUP.

Assmann, Aleida (2004) Az emlékezés terei: a kulturális emlékezet formái és változásai. *Debreceni Disputa*, 2. (2004) 10. 4-11. (A 'Cultural Memory and Western Civilization' bevezetője magyarul)

Assmann, Jan (1999) *A kulturális emlékezet - Írás, emlékezés és politikai identitás a korai magaskultúrákban*. Budapest, Atlantisz.

Bank Barbara (2017) *Recsk. A magyar internálótáborok története 1945–1953*. Budapest, Athenaeum.

Burke, Peter (2001a) A történelem mint társadalmi emlékezet. *Regio*, 12. (2001) 3. 4–21.

Burke, Peter (2001b) *Eyewitnessing. The Uses of Images as Historical Evidence*. London, kiadó.

Connerton, Paul (2009) *How Modernity Forgets*. Cambridge, CUP.

Connerton, Paul (1989) *How Societies Remember*. Cambridge, CUP.

- Davis, Natalie Zemon (2001) Az erőszak rítusai. In: *Társadalom és kultúra a kora újkori Franciaországban*. Budapest. 139–167.
- Galtung, Johan (2004) Violence, War, and Their Impact. On Visible and Invisible Effects of Violence. *polylog*, Forum for Intercultural Philosophy 5 (2004). [[link](#)]
- Farkas Gyöngyi (2015) Irén szerint a világ. Egy szatmári parasztasszony történetei. *Korall* 60. 2015. 111–139.
- Farkas Gyöngyi (2019) Kollektivizálás – paraszti ellenállás. A nyírcsaholyi asszonytüntetés, 1960. In *Magyar dúlás. Tanulmányok a kényszerkollektivizálás történetéből*. Szerk. Galambos István – Horváth Gergely Krisztián. Budapest, MTA BTK – NEB. 121-134.
- Gyáni Gábor (2012) A magyar „emlékezet helyei” és a traumatikus múlt. *Studia Litteraria*, 51 (2012) 1–2. 41–50. [[link](#)]
- Gyáni Gábor (2009) A 20. század mint emlékezeti „esemény”. *Forrás*, 41. (2009) 7-8. 3-15. [[link](#)]
- Gyáni Gábor 2000: Emlékezés, emlékezet és a történelem elbeszélése. Budapest.
- Horváth Miklós (2003) *1956 hadikronikája*. Budapest, Akadémiai. [[link](#)]
- Horváth Miklós – Tulipán Éva (2006a) *In memoriam 1956*. Budapest, Zrínyi.
- Horváth Miklós – Tulipán Éva (2006a) *Keresztutak. Magyar Néphadsereg 1956*. Budapest, H&T. [[link](#)]
- Horváth Sándor (2006) Kollektív erőszak és városi térhasználat 1956-ban. *Múltunk*, 2006. 4. 268–291. [[link](#)]
- Horváth Sándor (2011) Muszáj interjúzni? Az oral history mint nyilvános és/vagy szakszerű történelem. *Forrás*, 43. (2011) 7–8. 21–38. [[link](#)]
- Horváth Sándor – Ö. Kovács József (szerk. 2015) *Állami erőszak és kollektivizálás a kommunista diktatúrában*. Budapest, MTA BTK TTI.
- Keszei András (2010) Az emlékezet rétegei. *Korall*, 41. 2010. 5–34. [[link](#)]
- Kiss Dávid (2017) A Munkásőrség története és előzményei. Budapest, Veritas – Magyar Napló.
- Kiss Dávid (2014) A munkásőrség felállítása és tevékenysége 1958 elejéig. *Hadttörténelmi Közlemények*, 127. (2014) 4. 941–989. [[link](#)]
- Krahulcsán Zsolt (2013) *A párt belügye. A politikai rendőrség és az MSZMP a korai Kádár-korszakban (1956-1962)*. Budapest, ÁBTL – L’Harmattan.
- Müller Rolf – Takács Tibor – Tulipán Éva (szerk. 2017) *1956: erőszak és emlékezet. Tanulmányok*. Budapest, Jaffa.
- Müller Rolf (2010) Emlékhelytelenítés. Képek és történetek – 1956 előtt és után. *Betekintő* 2010. 4. [[link](#)]
- Müller Rolf (2012) A megtorlás fényképei. In: *A Nagy Testvér szatócsboltja. Tanulmányok a magyar titkosszolgálatok 1945 utáni történetéből*. Szerk. Gyarmati György és Palasik Mária. Budapest, ÁBTL – L’Harmattan. 305–334. [[link](#)]
- Müller Rolf (2012) *Politikai rendőrség a Rákosi-korszakban*. Budapest, Jaffa.

- Müller Rolf (2016) Ellopott és száműzött pillanatok. A politikai rendőrség vidék-képei. In: *Vidéki élet és vidéki társadalom*. Szerkesztette: Pap József – Tóth Árpád. Budapest, Hajnal István Kör. 207–222.
- Müller Rolf (2017) *Az erőszak neve: Péter Gábor. Az ÁVH vezetőjének élete*. Budapest, Jaffa.
- Müller Rolf (2017) Erőszakszámadás. Fenyítés és halál az ÁVH-jelentésekben, 1952. *Betekintő* 2017. 4. [[link](#)]
- Ö. Kovács József (2015) *Vidéki Magyarország 1945-1970*. Budapest, Balassi Kiadó - Korall.
- Ö. Kovács József (2013) A paraszti társadalom magyarországi felszámolása és az elfojtott emlékezet. *Korunk*, 24. (2013) 10. 31-37.
- Pető Andrea (2018) *Elmondani az elmondhatatlant*. Budapest, Jaffa.
- Pető Andrea (2019) *Láthatatlan elkövetők. Nők a magyarországi nyilas mozgalomban*. Budapest, Jaffa.
- Soós Viktor Attila et al. (szerk. 2010) *Egyházüldözés és egyházüldözők a Kádár-korszakban*. Budapest, Szent István Társulat – Luther.
- Stark Tamás (2006) *Magyar foglyok a Szovjetunióban*. Budapest, Lucidus.
- Stark Tamás (1989) *Magyarország második világháborús embervesztesége*. Budapest, MTA TTI. [[link](#)]
- Tabajdi Gábor (szerk. 2017) „Illegális ifjúsági munka”. *Cserkészközösségek a diktatúrában*. Budapest, Magyar Cserkészszövetség. [[link](#)]
- Tabajdi Gábor - Ungváry Krisztián (2008) *Elhallgatott múlt. A pártállam és a belügy. A politikai rendőrség működése Magyarországon 1956-1990*. Budapest, 1956-os Intézet - Corvina.
- Takács Tibor (2008) „Nem kell folyton zabálni”. Mindennapi osztályharc az ötvenes években. *Betekintő*, 2008. 1. [[link](#)]
- Takács Tibor (2016) A látható és a láthatatlan forradalom. Az 1956. október 26-i nyíregyházi tömegtüntetés képei. *Szabolcs-Szatmár-Beregi Szemle*, 51 (2016) 4. 5-16.
- Takács Tibor (2016) *A párttitkár halála. Egy 1956-os gyilkosság története*. Budapest, Jaffa.
- Takács Tibor (2016) Történész a kihallgatósobában. *Betekintő*, 2010. 2. [[link](#)]
- Tomka Béla (2018) Erőszak a történelemben: jelentések és hosszú távú trendek. *Aetas*, 33. (2018) 3. 170-185. [[link](#)]
- Tulipán Éva (2014) *Ostrom 1956-ban. A Köztársaság tér emlékezete*. Budapest, Jaffa.
- Winter, Jay (1999) *War and Remembrance in the Twentieth Century*. New York – Cambridge, CUP.
- Winter, Jay (2017) *War beyond Words. Languages of Remembrance from the Great War to the Present*. New York – Cambridge, CUP.